

250681

**ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อม
ในชุมชนบนพื้นที่สูงของ บ้านแม่แอบใน ตำบลวังหลวง
อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่**

พีระพล คำงาม

**ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม**

**บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2555**

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อม
ในชุมชนบนพื้นที่สูงของ บ้านแม่แอบใน ตำบลบ้านหลวง
อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

พีระพล คำงาม

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2555

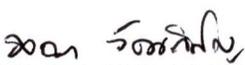
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนบนพื้นที่สูง
ของบ้านแม่แอบใน ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

พระพล ดำงาม

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

.....ประธานกรรมการ

.....

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนภิญโญ

ศาสตราจารย์ ดร. อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์

.....กรรมการ

ศาสตราจารย์ ดร. อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์

.....กรรมการ

นายราเชนทร์ ภูมมะภูติ

6 มีนาคม 2555

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์จาก ศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนภิญโญ และคุณราชนทร์ ภูมมะภูติ ผู้อำนวยการส่วนป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบ และให้คำแนะนำเป็นอย่างดีตลอดมา รวมถึงการตรวจสอบความถูกต้องของงาน

ขอขอบคุณคณาจารย์ สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาอบรมสั่งสอนให้ความรู้เป็นอย่างยิ่ง ตลอดระยะเวลาการศึกษา เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ทุกท่านที่เอื้อเฟื้อข้อมูล รายละเอียดที่เป็นประโยชน์ในการศึกษา

ขอกราบขอบคุณชาวบ้านหมู่บ้านแม่แอบใน ที่ได้ให้ความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกท่านที่ให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ และคุณรชกร ไชยวงศ์ ผู้ประสานงานสาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ที่เสียสละเวลาในการประสานงานกับทางมหาวิทยาลัย จนทุกอย่างลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณและขอบคุณผู้ที่กล่าวนาม และมีได้กล่าวนาม ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำงานวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่เคารพรัก ที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนด้านการศึกษา และให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างดีเสมอมา ทำให้ผู้ศึกษามีความพยายามมุ่งมั่นในการศึกษาครั้งนี้จนประสบความสำเร็จ จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

พีระพล คำงาม

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ	ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ด้าน สิ่งแวดล้อมในชุมชนบนพื้นที่สูงของบ้านแม่แอบใน ตำบล บ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
ผู้เขียน	นายพีระพล คำงาม
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

ศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์

บทคัดย่อ

250681

การศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้สื่อด้านสิ่งแวดล้อมใน
ชุมชนบนพื้นที่สูงของ บ้านแม่แอบใน ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาผลการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนบนพื้นที่สูง
2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อม ในการส่งเสริม
ความรู้ ในชุมชนบนพื้นที่สูง และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ของสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อมใน
ชุมชนบนพื้นที่สูงเพื่อหาแนวทางการพัฒนาต่อไป

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในประเด็นของ
การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อม เรื่อง การป้องกัน
ไฟฟ้า 3 ชนิดประกอบด้วย หนังสือเสริมประสบการณ์ แผ่นป้ายนิเทศ และแผ่นพับ สามารถ
ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันไฟฟ้าได้ โดยผู้ใช้สื่อมีความพึงพอใจในระดับมาก

ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อม เรื่อง การป้องกันป่า
พบว่าสื่อด้านสิ่งแวดล้อมที่ผลต่อการเสริมสร้างความรู้เรื่องการป้องกันไฟฟ้าให้แก่ชาวบ้านในพื้นที่
โดยเฉพาะการใช้สื่อด้านสิ่งแวดล้อมช่วยในการเสริมสร้างความรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการ
ผลิตสื่อที่ต้องการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชน แต่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เรื่อง การยกระดับของคน
บนพื้นที่สูงเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ผ่านเครือข่ายการเรียนรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์
ความรู้จากสื่อการเรียนรู้ เพราะผู้เรียนรู้ขาดการนำไปถ่ายทอดต่อในชุมชน

250681

ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค ของสื่อด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนบนพื้นที่สูงเพื่อแนวทางการพัฒนาพบว่า สื่อในพื้นที่ศึกษายังขาดความหลากหลาย ไม่ทันสมัย ชำรุด และขาดผู้เอาใจใส่ดูแล ทำให้ผู้ใช้ไม่สามารถใช้สื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อมในการเสริมสร้างความรู้ได้อย่างเต็มที่และเพียงพอกับความต้องการ

Independent Study Title	Efficiency and Effectiveness of Environmental Printing Media in the Highland Communities of Mae Abnai Village, Ban Luang Sub-District, Chom Thong District, Chiang Mai Province
Author	Mr.Pheeraphon Dam-ngarm
Degree	Master of Arts (Man and Environment Management)
Independent Study Advisor	Prof.Dr. Anurak Panyanuwat

ABSTRACT

250681

Three main objectives of this research were to study (1) the usage of the environmental printing media in a highland community, operational research, (2) the efficiency and effectiveness of the usage of the environmental printing media in promoting knowledge in a highland community, and (3) to find out problems and obstacles in such usage for finding its development trends.

The researcher collected data by using a set of questionnaires and non-participant observations from the samples, systematically selected from the adult learners within Mae-abnai Highland Community, Ban Luang Sub-district, Jomthong District, Chiang Mai Province. The results of the study were as follows.

The environmental printing media were found rather efficient, particularly, under the title of forest protection in three dimensions. Those were the experience supplementary media for the learners, relating supervision signs, boards, and folders. They could be used to transfer knowledge about bush fire prevention to the learners efficiently and effectively. The learners were highly satisfied with the media.

The media were found effectively. It could provide the villagers with knowledge of bush fire prevention, responsive to the environmental media production project's objectives with a special relation to the community knowledge transfer. However, the media were found not

250681

reaching another project's objective on upgrading the knowledge level of the community to reach the learning society principle through the learning network and technological transfer. The main reason was found as that the learners lacked of retransferring their acquired knowledge to their community.

The problems and obstacles of using the media for the highland community development showed that there were lacking of a variety of modern contents, and appropriate care from the users. The users and learners could not apply the media appropriate for full knowledge provision for to community and also responsive to the learners' needs.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย	6
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา	9
2.2 แนวคิดด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	15
2.3 แนวคิดด้านการผลิตสื่อ	18
2.4 หลักการประเมินผล	22
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
2.6 กรอบแนวคิด	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากร	29
3.2 ข้อมูล และแหล่งข้อมูล	30
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	32
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	33
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	34
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 บริบทชุมชน	36
4.1.1 ข้อมูลทั่วไป	36
4.1.2 ลักษณะทั่วไปของชุมชน	36
4.1.3 โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค	38
4.1.4 สภาพทางสังคมของชุมชน	39
4.1.5 สภาพทางสิ่งแวดล้อมของชุมชน	40
4.2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	41
4.3 การเรียนการสอนใน ศศช.	44
4.4 สื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อมเรื่องการป้องกันไฟฟ้า	46
4.5 ประเมินประสิทธิภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อม	50
4.6 ประสิทธิภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อม	62
4.7 ปัญหา และอุปสรรค ของสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อม	65
บทที่ 5 สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา	
5.1 สรุปผลการศึกษา	67
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	69
5.3 ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย	70
5.4 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	71

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	72
ภาคผนวก	76
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	77
ภาคผนวก ข รูปหนังสือเสริมฯ แผ่นพับ ป้ายนิเทศการป้องกันไฟฟ้า	86
ภาคผนวก ค รูปชาวบ้านแม่เอบในขณะที่ทำการเรียนรู้การสื่อสิ่งพิมพ์ ด้านสิ่งแวดล้อมประเภทต่างๆ ระหว่างที่ผู้วิจัยเข้าทำการศึกษา	91
ประวัติผู้เขียน	93

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 แสดงเพศของชาวบ้านที่ให้ข้อมูล	41
4.2 อายุของชาวบ้านที่ให้ข้อมูล	42
4.3 จำนวนสมาชิกในครอบครัว	42
4.4 ระดับการศึกษา	43
4.5 การประเมินหนังสือเสริมประสบการณ์ เรื่อง การป้องกันไฟฟ้า ด้านเนื้อหาของหนังสือ	50
4.6 ผลการประเมินหนังสือเสริมประสบการณ์ เรื่อง การป้องกันไฟฟ้า ด้านการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือ	51
4.7 ผลการประเมินหนังสือเสริมประสบการณ์ เรื่อง การป้องกันไฟฟ้า ด้านความน่าสนใจของหนังสือ	52
4.8 ผลการประเมินหนังสือเสริมประสบการณ์ เรื่อง การป้องกันไฟฟ้า ด้านคุณประโยชน์ของหนังสือ	53
4.9 ผลการประเมินป้ายนิเทศ เรื่อง การป้องกันไฟฟ้า ด้านเนื้อหาของป้ายนิเทศ	54
4.10 ผลการประเมินป้ายนิเทศ เรื่อง การป้องกันไฟฟ้า ด้านการนำเสนอเนื้อหาของป้ายนิเทศ	55
4.11 ผลการประเมินป้ายนิเทศ เรื่อง การป้องกันไฟฟ้า ด้านความน่าสนใจของป้ายนิเทศ	56
4.12 ผลการประเมินป้ายนิเทศ เรื่อง การป้องกันไฟฟ้า ด้านคุณประโยชน์ของป้ายนิเทศ	57
4.13 ผลการประเมินแผ่นพับ เรื่อง การป้องกันไฟฟ้า ด้านเนื้อหาของแผ่นพับ	58
4.14 ผลการประเมินแผ่นพับ เรื่อง การป้องกันไฟฟ้า ด้านการนำเสนอเนื้อหาของแผ่นพับ	59
4.15 ผลการประเมินแผ่นพับ เรื่อง การป้องกันไฟฟ้า ด้านความน่าสนใจของแผ่นพับ	60
4.16 ผลการประเมินแผ่นพับ เรื่อง การป้องกันไฟฟ้า ด้านคุณประโยชน์ของแผ่นพับ	61

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
2.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา	28
4.1 พื้นที่ศึกษา บ้านแม่แอบใน ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่	37
4.2 ศูนย์การเรียนรู้ชาวไทยภูเขา หรือ ศศช.	39
4.3 การเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”	45
4.4 หนังสือเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องการป้องกันไฟฟ้า	46
4.5 หนังสือเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องการป้องกันไฟฟ้า	47
4.6 แผ่นพับ เรื่องความรู้ไฟฟ้าและกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้า	48
4.7 แผ่นพับ เรื่องความรู้ไฟฟ้าและกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้า	48
4.8 ป้ายนิเทศ เรื่องการป้องกันไฟฟ้า	49